

# Тюрма у Дубні — це суцільний цвинтар

Знайдено поховання в'язнів, які були жорстоко вбиті НКВС наприкінці червня 1941 року, перед приходом у місто німецьких військ

Неподалік тюремної стіни в одній із виритих ям пошукова група знайшла 19 людських останків. Серед них: троє жінок, решта — чоловіки. У чотирьох осіб видно кульові поранення в голову. А загалом йдеться про поховання на території колишньої Дубенської тюрми 400 жертв НКВС.

— Людські останки, які ми виявили, із зігнутими руками і ногами, що свідчить про термін здійснення поховання до трьох днів після розстрілу. Після досліджень ми зможемо дізнатись, як харчувались в'язні, якого зросту були, якої статури, чим займалися до ув'язнення, по кістках можемо встановити до якої етнічності належала та чи інша людина. Оскільки певним групам були притаманні особливі антропологічні ознаки. На цій території жили українці, поляки, євреї, було і населення німецького походження, — каже антрополог Інституту археології Національної академії наук Ольга Мінейко.

Згідно з архівними документами і фотографіями від червня 1941 року, дослідженнями місцевих краєзнавців, зібраними ними свідченнями очевидців, ям, в які поховали вбитих в'язнів Дубенської тюрми, було щонайменше дві.

— Найціннішими є фотографії, зроблені німецькими солдатами, які прийшли сюди і проводили захоронення цих розстріляних в'язнів, видно, що були захоронення у двох ямах, тому доведеться ще продовжувати пошуки, — розповів Радіо Свобода учасник пошукової групи центру «Доля» Володимир Харчук.

В архівному документі від 1 липня 1941 року «Інформація

окремого управління таємної військової поліції при 48-му армійському корпусі Вермахту про розстріл органами НКВС в'язнів тюрми у місті Дубно» йдеться про розстріл комісарів НКВС і партійних функціонерів, а також про те, що органи НКВС розстріляли 400 етнічних німців і українців у Дубенській тюрмі.

Німецький підрозділ прибув у Дубно 26 червня 1941 року. За допомогою свідчень місцевих жителів з'ясували, що тоді за дорученням комісара НКВС Винокура в Дубенській тюрмі розстріляли близько 400 політв'язнів. 27 червня 1941 року, зайшовши на територію в'язниці, німецькі офіцери і солдати побачили там місцевих жителів, які шукали своїх рідних, вивозили їхні понівечені тіла. Скрізь були вбиті й проткнуті тіла чоловіків, жінок, дівчат, тюремна підлога була в крові. Згідно з документами і спогадами жителів, у тюрмі енкаведисти жорстоко катували людей.

На тюремному подвір'ї, неподалік від західної стіни, вирили ями до двох метрів шириною і понад метр глибиною, куди й захоронили 30 червня 1941 року тіла вбитих в'язнів, розповідають фахівці. І це, за словами керівника меморіально-пошукового центру «Доля», історика Святослава



Шеремети, були політичні в'язні. І у всіх тюрмах НКВС, каже він, діяли за одним сценарієм — вбивство.

— Коли ми говоримо про поховання жертв політичних репресій, то у колишній Дубенській в'язниці — це одне з найгучніших і масштабніших досліджень, які проводять фахівці центру «Доля». У червні 1941 року відбувалися масові розстріли в'язнів у тюрмах НКВС перед наступом німецьких військ і відходом радянських частин. Проаналізувавши фото і попередній висновок антрополога, можна припустити, що то останки загиблих і закатованих у приміщенні тюрми НКВС людей, що за вказівками німецького командування і участю місцевих громадян були поховані саме тут, — сказав Радіо Свобода Святослав Шеремета.

Скільки людей було захоронено в ямах колишнього тюремного подвір'я — стане відомо після проведення пошукових робіт, які розпочались у березні цього року.

Місцеві краєзнавці про жорстокість у колишній Дубенській тюрмі НКВС говорять десятиліттями. Дев'ять років тому в Дубенській міській раді створили комісію з питань розсекречення подій минулого. Однак, за словами міського голови Дубна Василя Антонюка, все обмежилось лише розмовами.

— Ми хотіли мати доступ до архівних документів, щоб знати, хто там перебував під час розстрілів. Було табу на цю тему. Ми звернулись до пошукового центру у Львові і розпочали роботи, побачили, що там набагато складніша ситуація. Ця територія — суцільний

цвинтар, коли ми зайшли у підвали тюрми, то там вм'ятини від куль на стінах і засохлі рівчаки зі слідами крові, — говорить міський голова Дубна.

На місці віднайдених останків людей побувала поліція Дубна. Міська влада просить відкрити кримінальне провадження, а це дасть можливість провести судово-медичну експертизу.

Міська рада Дубна планує на місці злочину збудувати меморіальний комплекс пам'яті жертв тоталітарного режиму.

22-23 червня 1941 року масові розстріли політичних в'язнів у тюрмах НКВС розпочались на теренах Західної України, потім по всій Україні. За інформацією Українського інституту національної пам'яті, протягом двох тижнів, перед наступом німецьких військ, радянська влада вбила близько 22 тисяч осіб, яких переслідувала за національну свідомість і політичні переконання. Енкаведисти розстрілювали політичних в'язнів просто у камерах. Для виконання злочину, за даними УІНП, було видано директиву народного комісара Держбезпеки СРСР Меркулова № 2445-М від 23 червня 1941 року, згідно з якою склали списки людей, які перебували у в'язницях на теренах Західної України, яких мали розстріляти у зв'язку з початком війни з Німеччиною, розстрілювали навіть тих, що не були у списках і щодо яких навіть не почалося слідство.

За публікацією [www.radiosvoboda.org](http://www.radiosvoboda.org).